

Протокол №3

Катышкан ата-энелер-54

20.03.2019 ж

Кун тартиби

1. Интернет окуу, дем алуу же болбосо достор менен пикир алышууга керемет жана пайдалуу куралы.
2. Чыныгы дүйнөдөгүдөй - Интернеттин да өзүнүн кооптуулугу.
3. Сиздин жеке маалыматтарыңызды ким көрүп жатканына көңүл буруу.

Интернет ар бир үйгө, ар бир ишканага жана мектепке акырындап кирип келе жатат. Кыргыз Республикасында Интернетти пайдалануучулардын саны тез убакытта өсүүдө.

Интернет окууга, дем алууга же болбосо достор менен пикир алышууга пайдалуу курал боло алды. Бирок - чыныгы дүйнө катары - тармак кооптуу болушу мүмкүн: анын ичинде өзүнүн кылмыштуулугу, бузукулук, диверсия жана башка да жагымсыз кубулуштары бар. Пикир алышуунун виртуалдуу табияты адамдарга жаман ниет менен, башкаларга зыян келтирүүнүн кошумча мүмкүнчүлүктөрүн сунуштайт. Ошондуктан маалыматтык коопсуздук эрежелерин сактоо өтө маанилүү.

Интернетти көптөгөн пайдалануучулар электрондук байланыш жана маалымат алмашуу үчүн пайдаланат. Бирок, тилекке каршы, Интернеттеги кез келген сайттар же болбосо программалар сиздин компютериңизге же смартфонунузга вирусту оңой эле жуктуруп, көптөгөн зыянга учурап калышыңыз ыктымал.

Электрондук почтаңызга спам каттарын алышыңыз мүмкүн. Аларга жооп бербениз, эң жакшысы белгисиз адамдардан келген каттарды окубаңыз. Шектүү каттарды же болбосо кабарламаны сизге тааныш адам эле эмес, сиздин досунуз да жиберип калышы мүмкүн, анткени ал да вирусту жуктурган. Аны менен катар, вирустар салынып-алынуучу каражаттар аркылуу жугушу да мүмкүн («флэш-дисктер»).

Компютерге акысыз файлдар менен оюндарды жүктөгөндө этият болуңуз: сиз шилтемени басуу аркылуу вирусту же болбосо шпиондук программаны компютериңизге жүктөп алышыңыз мүмкүн. Ошондуктан компютерге антивирустук программаны орнотуу жана аны убагы менен жаңыртып туруу өтө маанилүү.

Эч качан сыр сөздү эч кимге жибербеңиз. Сыр сөздөр үчүн эсте сактоо кыйын сандар менен тамгалардын жыйындысынан колдонуңуз.

Жеке маалыматтар адамдын инсандыгын билүүгө мүмкүндүк берет. Интернетте жайгаштырылган маалымат сизге окшош хобби менен кызыгууларыңар бирдей болгон жаңы досторду табууга көмөктөшөт. Бүгүнкү күндө адам тууралуу маалымат ар түрдүү жолдор менен иштетиле турган кымбат товарга айланып калганын билет белеңиз:

- бирөөлөр бул маалыматтарды сизге жарнама аркылуу бир нерсе сатуу үчүн пайдаланат;
- бирөөлөргө сиз жөн гана жакпайсыз жана Интернетте алар сизди кордоого, жаманатты кылууга, беделиңизди түшүрүүгө жана сизди коомдон сыртка калтырууга аракеттениши мүмкүн;
- сиздин жеке маалыматтарыңыздын жардамы менен алдамчылар, уурулар пайдаланып, сиздин акчаңызды уурдап, сизди опузалап ойго келгис аракеттерди жасоого мажбур кыла алышат;
- жана дагы башкалар.

Жеке маалыматты коргоо чыныгы адамды коргоо менен тең. Жеке маалыматтарыңызды кандай кылып туура жана коопсуз иштөөнү үйрөнүү маанилүү.

Жеке маалыматтын ар кандай түрлөрү бар. Аларды көпчүлүгү башкалар менен бөлүшөт, анын ичинде интернетте биз башка маалымат түрлөрүн өзүбүздө сактагыбыз келет. Биз кээ бир маалымат түрлөрү тууралуу эч ойлобойбуз. Кандай болгондо да, биздин ар кимбиз өзүбүз тууралуу кандай маалыматты башка пайдалануучулар менен бөлүшөөрүбүздү жана кайсынысын бөлүшпөй турганыбызды чечүүгө укуктуубуз.

Жеке маалыматтарды кылдат эмес пайдалануу биз үчүн башкалар менен бөлүшкүбүз келбей турган маанилүү маалыматтын «чыгып кетүүсүнө» алып келерин билесизби?

Бул видеороликте кандай болгонун көрүңүз:

Интернетте материал жарыялоодон мурун анын курамында кандай жеке маалыматты жана аны башка колдонуучулар кандай кабыл алаарын кылдат ойлонгон оң.

Интернетте жайгаштырылган бирдей кабарламада бир убактын өзүндө бир нече жеке маалыматтарды өз ичине камтышы мүмкүн. Мисалы, фотосүрөт же болбосо видео башка колдонуучуларга сиздин сырткы келбетиниз тууралуу гана эмес, ошону менен бирге сиздин жашаган жериңиз, досторуңуз жана башкалар тууралуу да маалымат бериши мүмкүн. Өзүңүз тууралуу дарегинизди, телефон номериңизди, дем алыш күндөргө койгон пландарыңызды камтыган маалыматтан башкаларды гана жарыялаңыз.

Маалыматтык коопсуздук дегенибиз - маалыматтын бурмаланышы же болбосо жоголушу мүмкүн жана анын натыйжасында маалымат ээлери менен пайдалануучуларына жол берилгис зыян келтире турган аракеттен маалыматты сактоо.

Жеке маалыматтар - бул белгилүү бир адамга тийешелүү бардык маалымат.

Биздин жайгашкан жерибиз тууралуу маалымат менен бөлүшүп, фотолорубузду Интернетте жайгаштырган кезде биз көзөмөлдү жоготконубузбу байкабайбыз - бул геолокацияны этиятсыз колдонууну негизги кооптуулугу. Желеде жайгаштырылган кандай гана маалымат болбосун олуттуу көйгөйлөрдү туудурушу мүмкүн экенин билесиз.

Убакытыңызды өткөзө турган жайлар кылмышкердин сиз тууралуу маалыматты билүүгө көмөктөшөт: сиздин хоббиңиз, кызыгуучулуктарыңызды жана анын арты менен өз максаттарын пайдаланууга мүмкүндүк берет. Биз бул тууралуу алдын-ала ойлобогондуктан, бул жагдай биз үчүн күтпөгөн тоскоолдукка айланат. Ошондуктан сиз интернетке бош убакытыңыз тууралуу бардык маалыматты жайгаштыруу керекпи, жокпу, ошону ойлоноу керек.

Чечим:

1. Интернет окуу, дем алуу же болбосо достор менен пикир алышууга пайдалуу куралдарды пайдаланылсын.
2. Чыныгы дүйнөдөгүдөй - Интернеттин да өзүнүн кооптуулугу эске алынсын.
3. Сиздин жеке маалыматтарыңызды ким көрүп жатканына көңүл бурулсун.